

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060104

DOM
2021-07-06
Stockholm

Mål nr
P 5570-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-04-22 i mål nr P 5372-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

S-Å.A.s dödsbo

Ombud: O.M.

Motpart

Miljö- och byggnadsnämnden i Lomma kommun

SAKEN

Bygglov för ändrad användning av befintlig byggnad från ekonomibyggnad för jordbruk till två bostäder samt ombyggnad av en bostad m.m. på fastigheten XX i Lomma kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avslår S-Å.A.s dödsbos begäran om syn.
 2. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom undanröjer Mark- och miljööverdomstolen Miljö- och byggnadsnämndens i Lomma kommun beslut den 11 juni 2019, dnr MB-17-1203, och återförvisar målet till nämnden för fortsatt behandling.
-

Dok.Id 1697357

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

S-Å.A.s dödsbo har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska bevilja bygglov.

Miljö- och byggnadsnämnden i Lomma kommun har vidhållit sitt beslut och motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

S-Å.A.s dödsbo och nämnden har anfört i huvudsak detsamma som de anfört i tidigare instanser. **Nämnden** har därutöver anfört följande: Påverkan på landskapsbild och kulturmiljövärden genom utseendemässig omdaning av jordbruksanpassade ekonomibyggnader till bostadsbyggnader är en aspekt som inte är försumbar. Utan detaljplan är det inte möjligt för kommunen att fullt ut bevaka viktiga landskaps- och kulturvärden vid omvandling från ekonomibyggnader till bostäder. Åtgärden är planerad i ett område där det finns flera allmänna intressen som måste bevakas.

Ägarna av de fastigheter som gränsar till XX har beretts tillfälle att yttra sig.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen bedömer att de handlingar som finns i målet utgör tillräckligt underlag för att avgöra målet. S-Å.A.s dödsbos begäran om syn ska därför avslås.

Den åtgärd som ansökan om bygglov avser är inredning av två bostäder i en byggnad som nu utgör en ekonomibyggnad för jordbruk. Ansökan avser även ombyggnad av en befintlig bostad i samma byggnad samt tillbyggnad av takkupor. Byggnaden ligger på en jordbruksfastighet om ca 22 hektar. Fastigheten omfattas inte av någon detaljplan men är belägen intill detaljplanerat område i Bjärred och Borgeby.

Nämnden har avslagit ansökan om bygglov för ändrad användning av ekonomibyggnad till bostadsändamål och angett att tillkomsten av nya bostäder i

området måste föregås av en detaljplan enligt 4 kap. 2 § första stycket 2 plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Frågan i Mark- och miljööverdomstolen är om nämnden haft skäl att avslå ansökan om bygglov med hänvisning till detaljplanekravet.

Att ändra användningen av en byggnad från ekonomibyggnad till byggnad för bostadsändamål kräver bygglov enligt 9 kap. 2 § första stycket 3 a PBL. Förutsättningarna för att få bygglov för en åtgärd utanför ett område med detaljplan anges i 9 kap. 31 § PBL. En förutsättning för bygglov är att åtgärden inte förutsätter planläggning enligt 4 kap. 2 eller 3 § PBL.

Enligt 4 kap. 2 § första stycket 2 PBL ska kommunen med en detaljplan pröva ett mark- eller vattenområdes lämplighet för bebyggelse och byggnadsverk samt reglera bebyggelsemiljöns utformning för en bebyggelse som ska förändras eller bevaras, om regleringen behöver ske i ett sammanhang med hänsyn till den fysiska miljö som åtgärden ska genomföras i, till åtgärdens karaktär eller omfattning eller till förhållandena i övrigt.

En ändrad användning av en befintlig byggnad kan innebära förändring av bebyggelse. Den ansökan om bygglov som är aktuell i målet aktualiserar därmed en tillämpning av bestämmelsen i 4 kap. 2 § första stycket 2 PBL. Bestämmelsen fick sin nuvarande lydelse genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2019. Ändringen innebar att de omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om regleringen behöver ske i ett sammanhang räknas upp i lagtexten. Bestämmelsen saknar övergångsbestämmelser och ska därmed tillämpas på ärenden som pågick vid tidpunkten för ikraftträdandet. Bestämmelsen i 4 kap. 2 § första stycket 2 PBL ska därför tillämpas här i sin lydelse från den 1 januari 2019.

I förarbetena till 4 kap. 2 § första stycket 2 PBL anges att förändring av bebyggelse genom ändrad användning av en befintlig byggnad inte regelmässigt kräver en detaljplan. Avgörande är i stället om en helhetsbedömning av förhållandena i det enskilda fallet leder till slutsatsen att regleringen behöver ske i ett sammanhang (se prop. 2017/18:167 s. 21). Olika förhållanden kan ha betydelse för bedömningen. Exempelvis kan en förändring av befintlig bebyggelse i vissa fall medföra

tillkommande behov av samordning eller annan omgivningspåverkan än på den angränsande fysiska miljön, vilket också kan ha betydelse för behovet av att reglera bebyggelsen i ett sammanhang (a. prop. s. 14).

Som skäl för att den ansökta åtgärden behöver föregås av en detaljplan har nämnden anfört att åtgärden ska utföras i ett område med ett flertal olika och allmänna starka intressen. Nämnden har hänvisat till kommunens översiktsplan som anger att även enstaka nya bostäder bör omfattas av detaljplanekrav med hänsyn till det stora bebyggelsetrycket. Nämnden har gjort gällande att den sökta ändringen behöver beaktas i en helhet för att kommunen ska kunna tillhandahålla kommunal service som skolplats och skolskjuts. Nämnden har också pekat på risken för att åtgärden får en prejudicerande effekt och kan leda till en oönskad förtätning av bostäder där de allmänna behoven och intressena inte kan förutspås. Vidare har nämnden anfört att den sökta åtgärden kan få konsekvenser för det befintliga jordbruket. Möjligheten att bedriva jordbruk kan försvåras och den sökta åtgärden kan leda till begränsningar för jordbruket som till exempel skyddsavstånd eller försiktighetsmått.

Kommunens uppfattning i frågan om behovet av detaljplan bör tillmätas stor betydelse (se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 11 december 2014 i mål nr P 5065-14). I förarbetena till ändringen i 4 kap. 2 § första stycket 2 PBL anförs att den inte avsåg att åstadkomma någon förändring i den delen (a. prop. s. 14).

Att kommunen i sin översiktsplan angett att även enstaka nya bostäder bör omfattas av detaljplanekrav har ingen avgörande betydelse eftersom frågan om ansökan om bygglov bör föregås av detaljplan måste prövas i varje enskilt fall med utgångspunkt i bestämmelserna i PBL. Mark- och miljööverdomstolen finner att varken den fysiska miljö som åtgärden ska genomföras i, åtgärdens karaktär eller omfattning eller förhållandena i övrigt gör att åtgärden behöver föregås av en planering genom detaljplan. Vad nämnden anfört om bl.a. behovet av att beakta olika allmänna intressen utgör, med hänsyn till åtgärdens karaktär, inte tillräckliga skäl att avslå ansökan med hänvisning till detaljplanekravet i 4 kap. 2 § första stycket 2 PBL. Miljö- och byggnadsnämnden har därför inte haft skäl att avslå ansökan med hänvisning till

detaljplanekravet i 4 kap. 2 § första stycket 2 PBL. Nämndens beslut ska därför undanröjas och ärendet återförvisas dit för fortsatt behandling.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs, Marianne Wikman Ahlberg och Margaretha Gistorp, referent, samt tekniska rådet Börje Nordström.

Föredragande har varit Ylva Svensson.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-04-22
meddelad i
Växjö

Mål nr P 5372-19

PARTER

Klagande tillika motpart

Miljö- och byggnadsnämnden i Lomma kommun

Motpart

S-Å.A.s dödsbo Ombud:
O.M.

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Skåne läns beslut den 23 oktober 2019 i ärende nr 403-22914-2019, se bilaga 1

SAKEN

Bygglov för ändrad användning av befintlig byggnad från ekonomibygnad för jordbruk till två bostäder, ombyggnad av en bostad, tillbyggnad av takkupor samt en mindre takhöjning på fastigheten XX i Lomma kommun

DOMSLUT

Med ändring av Länsstyrelsen i Skåne läns beslut fastställer mark- och miljödomstolen Miljö- och byggnadsnämnden i Lomma kommuns beslut den 11 juni 2019 att avslå ansökan om bygglov på fastigheten XX i Lomma kommun.

BAKGRUND

Den 11 juni 2019 avslog Miljö- och byggnadsnämnden i Lomma kommun (nämnden) ansökan om bygglov för ändrad användning av befintlig byggnad från ekonomibyggnad för jordbruk till två bostäder, ombyggnad av en bostad, tillbyggnad av takkupor samt en mindre takhöjning på fastigheten XX i Lomma kommun med hänvisning till att ansökan om ändrad användning av ekonomibyggnad till bostadsändamål är en sådan förändring som bör föregås av detaljplan. S-Å.A.s dödsbo (dödsboet) överklagade nämndens beslut till Länsstyrelsen i Skåne län (länsstyrelsen) som beslutade att upphäva det överklagade beslutet och visade ärendet åter till nämnden.

Nämnden har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Nämnden har yrkat, med ändring av länsstyrelsens beslut, att nämndens beslut ska fastställas. Till stöd för yrkandet har nämnden anfört bland annat följande.

Nämnden beslutade att avslå aktuell ansökan om bygglov med hänvisning till kravet på detaljpanelläggning enligt 4 kap. 2 § plan- och bygglagen, PBL. Beslutet överklagades till länsstyrelsen som i beslut av den 8 januari 2019 upphävde nämndens beslut och återförvisade ärendet till nämnden för fortsatt handläggning. Nämnden beslutade den 11 juni 2019 åter igen att avslå ansökan. Även det beslutet överklagades till länsstyrelsen som i beslut av den 23 oktober 2019 upphävde nämndens beslut och återförvisade ärendet än en gång för fortsatt handläggning.

Länsstyrelsen har i sitt beslut av den 23 oktober 2019 påpekat att huvudregeln i återförvisningsärenden är att underinstans ska rätta sig efter överinstansens bedömning om det inte finns skäl att bryta huvudregeln. Nämndens uppfattning i aktuellt ärende var emellertid den att länsstyrelsen i sitt första beslut, den 8 januari 2019, upphävde nämndens beslut till följd av att en tillräcklig motivering till varför nämnden ansåg att åtgärden skulle föregås av en detaljplanprövning enligt 4 kap. 2 § PBL saknades. Utifrån den uppfattningen, och då nämndens uppfattning om

nämnda paragrafs tillämplighet alltjämt kvarstod, togs ett nytt beslut med en utförlig motivering till varför åtgärden inte kan tillåtas.

Nämnden har utifrån uppfattningen om avslagsgrunden och som ovan nämnts utvecklat motiveringen till varför åtgärden inte kan tillåtas. Sammanfattningsvis kan nämnas att åtgärden avses att utföras utanför detaljplanelagt område där ett flertal starka allmänna intressen föreligger. Det råder ett stort bebyggelsestryck i Lomma kommun och åtgärdens tillåtlighet har en stor prejudicerande verkan. I gällande översiktsplan har kommunen tagit ställning till att även enstaka nya bostäder bör omfattas av kravet på detaljplaneläggning för att mångsidigt belysa konsekvenserna för en sådan exploatering. I föreliggande fall rör det sig om fler än en tillkommande bostad och även länsstyrelsen konstaterar i sitt första beslut, den 8 januari 2019, att åtgärden "är förhållandevis omfattande". Nämnden vidhåller att kravet på detaljplaneläggning enligt 4 kap. 2 § PBL föreligger.

Dödsboet motsätter sig ändring av länsstyrelsens beslut och har anfört bland annat följande.

Länsstyrelsen har två gånger undanröjt nämndens beslut att avslå bygglovsansökan. Länsstyrelsen konstaterade i sitt senaste beslut att nämnden inte rättat sig efter länsstyrelsens första återförvisningsbeslut. Enligt länsstyrelsen har nämnden i sitt nya beslut den 11 juni 2019 inte tillfört någon ny utredning eller omständighet som ger nämnden rätt att gå emot länsstyrelsens beslut den 8 januari 2019. Dödsboet instämmer i länsstyrelsens bedömning.

I beslutet från juni 2019 finns ingen precisering av vad som måste utredas i en detaljplan. Det enda som upprepas är att det står i översiktsplanen att ny bostadsbebyggelse på landsbygden bör föregås av detaljplan. Dödsboets ansökan om bygglov innebär att antalet bostäder utökas från två till tre i en befintlig byggnad. All infrastruktur finns på plats och byggnadens yttre förändras inte nämnvärt. Dödsboet förstår inte vad som behöver utredas och med tanke på innehållet i nämndens överklagande vet inte nämnden det heller.

Byggnaden är en u-formad byggnad som idag innehåller en bostadsdel (med två lägenheter) och en del som tidigare nyttjats som ekonomibygnad för jordbruket. Ekonomidelen är idag oanvänd. En av de befintliga lägenheterna ska lämnas oförändrad och av den andra kvarvarande lägenheten och byggnadens ekonomidel ska det byggas tre nya lägenheter. All infrastruktur finns redan på plats inklusive kommunalt vatten och avlopp.

Nämnden har som grund för avslaget hänvisat till att detaljplaneläggning behövs enligt 4 kap. 2 § 1 st. p. 2 PBL. I förarbetena till bestämmelsen anförs att bestämmelsen har överförts från ÄPBL (1987:10). I förarbetena till ÄPBL (prop. 1985/86:1) framgår på sidorna 553 och 554 att bestämmelsen i huvudsak syftar till att reglera förändringar eller bevarande av byggnader. Som förändringar nämns förtätning genom större tillbyggnader och insprängning av nya byggnader. Det krävs alltså att byggnadens förändring är fysisk. Varken i lagrummets ordalydelse eller i förarbetena nämns att bygglov för ändrad användning faller inom lagrummets tillämpningsområde.

Nämnden har i sitt beslut inte kunnat definiera några egentliga frågor som behöver utredas i en detaljplan mer än ”skolplats och skolskjuts”. Frågan är om tillgång till skolplats är en fråga som kräver detaljplan för att kunna avgöras. I översiktsplanen nämns inte heller att skolfrågan är ett problem i området, varken på lång eller kort sikt. Byggnaden är dessutom belägen strax utanför Bjärreds och Borgebys samhällen och skolfrågan måste vara löst. Avståndet till närmaste busshållplats är cirka 400 meter och det är cirka 950 meter till förskola och grundskola. Därtill handlar det om relativt små lägenheter på mellan 59-86 kvadratmeter planerade med ett till två sovrum per lägenhet. Lägenheterna är således inte i första hand riktade till barnfamiljer.

Nämnden påstår i beslutet att bygglovet även kan påverka det befintliga jordbruket. Det framgår inte på vilket sätt den frågan behöver utredas genom detaljplan. Det

finns ingen möjlighet att ytterligare två lägenheter i ett befintligt hus som redan idag har två lägenheter ens teoretiskt kan påverka jordbruket.

Dödsboet begär syn av byggnaden med omgivning till styrkande av att varken landskapsbild eller jordbruk påverkas och att det inte finns behov av detaljplan.

DOMSKÄL

Syn

Mark- och miljödomstolen ska enligt 3 kap. 5 § lag (2010:921) om mark- och miljödomstolar hålla syn på stället om det behövs. Mark- och miljödomstolen bedömer att handlingarna i målet är tillräckligt utförliga och att syn därför inte behövs.

Tillämpliga bestämmelser

Tillämpliga bestämmelser framgår, utöver av vad som anges nedan, av länsstyrelsens beslut.

Har nämnden rätt att överklaga länsstyrelsens beslut?

Ett beslut får överklagas av den som beslutet angår om det har gått denne emot, se 13 kap. 8 § plan- och bygglagen (2010:900) (PBL) samt 42 § förvaltningslagen (2017:900). Ett avgörande angår den som klagat om avgörandet har påverkat klagandens rättsliga ställning eller om det finns ett rättsligt intresse som rättsordningen tillåter att klaganden företräder. I vissa fall finns det specialbestämmelser om att en viss myndighet ska bevaka det allmännas intresse i ett ärende.

Det är nämnden som utövar tillsyn över att plan- och bygglagstiftningens regler följs i kommunen samt prövar ansökningar om bygglov, se 9 kap. 20 § och 11 kap. 3 § PBL och 8 kap. 2 § 2 st. PBF). Nämnden är även den enskildes motpart när ett sådant ärende har överklagats till mark- och miljödomstol och mark- och miljödomstolens avgörande har ansetts angå nämnden, se 5 kap. 2 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar (LOM) samt bl.a. MÖD 2012:22 och

2014:7. Nämnden har alltså pekats ut att bevaka det allmännas intressen i mål av aktuellt slag i vart fall från det att målet når mark- och miljödomstolen. När en nämnds beslut överklagas till länsstyrelsen är det dock länsstyrelsens uppgift att, i likhet med en domstol, överpröva nämndens beslut. Eftersom de allmänna intressena är detsamma oavsett i vilken instans målet befinner sig, finner mark- och miljödomstolen att länsstyrelsens avgörande angår nämnden (jfr. Mark- och miljööverdomstolens dom den 21 februari 2017 i mål nr P 196-16).

Nästa fråga är därmed om länsstyrelsens beslut har gått nämnden emot. Frågan bör bedömas utifrån de intressen som nämnden har att företräda i målet.

Länsstyrelsen har gjort en annan bedömning än nämnden i fråga om det föreligger behov av planläggning. Länsstyrelsens beslut har alltså gått emot de allmänna intressen som nämnden har att företräda och nämnden har därför haft rätt att överklaga länsstyrelsens beslut.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Med anledning av att åtgärderna enligt aktuell bygglovsansökan innebär ändrad användning av en befintlig byggnad är det närmast kravet i 4 kap. 2 § första stycket p. 2 PBL som aktualiseras. Enligt nämnda bestämmelse ska kommunen med en detaljplan pröva ett mark- eller vattenområdes lämplighet för bebyggelse och byggnadsverk samt reglera bebyggelsemiljöns utformning för en bebyggelse som ska förändras eller bevaras, om regleringen behöver ske i ett sammanhang.

Av förarbetena till den aktuella bestämmelsen, 4 kap. 2 § PBL, framgår att förändring av befintlig bebyggelse till exempel kan ske genom tillbyggnad, förtätning, insprängning av nya byggnader, utvidgning av befintliga bebyggelseområden till att omfatta tidigare obebyggd mark och ändrad användning av en befintlig byggnad. Detaljplan krävs inte regelmässigt i dessa fall utan avgörande är istället om en helhetsbedömning av förhållandena i det enskilda fallet leder till slutsatsen att regleringen behöver ske i ett sammanhang. Exempelvis att ändringen medför omgivningspåverkan av betydelse eller bland annat om åtgärden

eller bebyggelsen medför något ytterligare behov av samordning eller förutsätter kommunens medverkan i någon nämnvärd utsträckning (prop. 2017/18:167 s. 21 f.).

Kommunens uppfattning i fråga om behovet av detaljplan bör ha stor genomslagskraft (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 11 december 2014 i mål nr P 5065-14). Nämnden har i detta fall ansett att aktuell bygglovsansökan inte kan bedömas utan föregående detaljplanerövning.

Aktuell bygglovsansökan gäller ändrad användning av befintlig byggnad från ekonomibyggnad för jordbruk till två bostäder, ombyggnad av en bostad, tillbyggnad av takkupor samt en mindre takhöjning på fastigheten XX i Lomma kommun. Fastigheten ligger utanför detaljplanelagt område i ett jordbrukslandskap invid Bjärred tätort. På fastigheten finns fornlämningar. Fastigheten gränsar till ett Natura 2000-område samt naturreservatet för Löddeås mynning (södra delen). Vidare omfattas fastigheten av riksintresse enligt miljöbalken, naturvård och kustzon.

För Lomma kommun finns en gällande översiktsplan, ÖP 2010. En översiktsplan redovisar de allmänna intressen som bör beaktas och vara vägledande vid beslut om användningen av ett mark- och vattenområde, vilket följer av 3 kap. 2 § PBL. Enligt 3 kap. 3 § PBL har en översiktsplan emellertid ingen bindande verkan för myndigheter och enskilda.

Det föreligger enligt ÖP 2010 ett stort bebyggelsestryck på landsbygden och det framgår även att enstaka nya bostäder på landsbygden bör omfattas av krav på detaljplan för att mångsidigt belysa konsekvenserna av en eventuell exploatering. Vidare enligt översiktsplanen utgör stora delar av kommunens mark högklassig jordbruksmark.

Nämnden har i sitt beslut bland annat angett följande. Även om det inte rör sig om nya byggnader i aktuellt fall måste konsekvenserna av tillkomsten av nya bostäder och dess framtida användning beaktas. Åtgärden planeras att utföras i ett område

med ett flertal olika och allmänna starka intressen och det råder ett stort bebyggelsetryck i kommunen. För att kommunen ska kunna uppfylla sitt åtagande om att tillgodose med kommunal service såsom skolplats, skolskjuts etcetera och samtidigt beakta de intressen som råder på aktuell plats behöver föreslagen ändring beaktas i en helhet. Det bör även beaktas vilken konsekvens åtgärden kan få även för det befintliga jordbruket. Komplexiteten och omfattningen av de intressen som ska bevakas i aktuellt fall innebär att åtgärden inte kan prövas i ett bygglov utan behöver föregås av en detaljplan.

Mot bakgrund av bygglovsansökans omfattning och vad som i övrigt har framkommit i målet bedömer mark- och miljödomstolen att det inte finns skäl att ifrågasätta nämndens bedömning att aktuell bygglovsansökan är en sådan förändring som bör föregås av en detaljplan. Nämnden har således haft fog för sitt beslut att inte bevilja aktuellt bygglov.

Vad som i övrigt har anförts i målet föranleder ingen annan bedömning. Med ändring av länsstyrelsens beslut ska därför nämndens beslut fastställas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 13 maj 2020.

Urban Erntoft

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Urban Erntoft, ordförande, och tekniska rådet Mårten Dunér. Föredragande har varit beredningsjuristen Anna Svensson.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.